

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angelček“

Štev. 2.

V Ljubljani, dne 1. februvarja 1905.

Leto XXXV.

Mimo doma.

Hodila mati je na hribček
Ozirat se na južno stran;
Ko zarja jutranja je rdela,
Že zrla je čez širno plan.

Še predno plan je orosela,
Rosno je bilo nje oko;
Najprvo je molitev njeno
Jutránje slišalo nebo.

Popotnik včasih je po cesti
Korakal pod večerni čas,
In takrat stara, siva mati
V roke je skrila svoj obraz.

Veselo ptički prileteli
V domači kraj so črez morjé;
Smejala se je pomlad v cvetju
A mati lila je solzé.

Enkrat zvečer do njene kože
Prispel je vendar trd korak,
Pogledal nekdo je skoz okno —
In šel naprej je v nočni mrak.

Od takrat stara siva mati
Nikdár ni več zaplakala
In več na hribčku za vasico
Ni mlade zore čakala.

Zaprla se je v trhlo kočo,
Njen dom je grob, njen up je strt,
Oj nehvaležnost, nehvaležnost,
Ti si grenkejša kakor smrt!

Slavko Slavič.

30/5 05

5.10.1905

„Mamica, mamica!“

Pod nizkim hribom koncem vasi stoji lesena, polrazpala kočica. Slamnata streha je pokrita z debelim snegom, od kapa visijo dolge ledene sveče. Siv dim se lahko dviga iz dimnika, da ga komaj opaziš sredi belega snega.

Ozka snežena gaz vodi pred hišna vrata, ki so že razjedena od črvov. Trije beli križci so s kredo zaznamovani na njih... Malo od vrat na desno čivka jatica vednolačnih vrabcev, ki brskajo po belem snegu, da se ti zasmilijo v srcu in jim vržeš krušnih drobtin, ako nimaš prosenih zrn pri sebi...

Stopimo v kočico! Odrastel človek bi se moral ob vratih pripogniti, tako so nizka. Veža, v katero smo ravnokar stopili, ima kamenit tlak, le posredi je položena črviva deska. Belkast dim se kadi po veži in le počasi odhaja skozi ozko odprtino v dimnik. Človek bi mislil: ubogi ljudje!...

Isto je v sobi, ali, kot pravijo vaščani, v izbi. Ob peči, majhni, štiro-oglati, stoji lesen stolec. Ena noga mu je že odlomljena, in namesto nje so postavljene štiri opeke.

Mizice v izbi sploh ni, namesto postelje pa leži v kotu kup slame in nekaj obleke na nji. Po izbi se širi čuden vzduh, kakor po trohnobi...

Na polomljenem stolcu poleg peči sedi osemleten deček — Mihec. Topo zre skozi okno, majhno, da komaj porineš glavo skozi. Solze mu polze neprestano po umazanih licih, in časih se začuje pridušen jok. Potem pa Mihec zajoka glasno in stopi v vežo, pa vrže par polenčkov na ogenjček v peči. Zopet se vrne in milo zaječi: Mamica, mamica! — — —

Bilo je pred par dnevi... Oj, takrat je imel Mihec še mamico, svojo zlato mamico. Zgodaj je vstala tisto jutro, kajti mrzlo je bilo ondi na slamici, kjer je spala s svojim Mihcem. Mrzlo je bilo, zelo mrzlo, in je šla zakurit v peč. Pa je bilo tako malo drv, komaj toliko, da skuha zajtrk. Zunaj pa je bil hud mraz, še hujši kot v izbi. Sneg je zamrznil do dna, in smreke so pokale po hribu za kočico.

Pristavila je mati lonček krompirja k ognju ter poklicala Mihca, da bo kuril. Sama je pa odšla v hrib nabirat drva...

Mihec je polagal drvca na ogenj, da je prasketalo v peči in se je širila prijetna in božajoča toplota kroginkrog. Mamica ga je naučila, kakó si lahko skuha krompirja, kadar nje ni doma. Povedala mu je večkrat, da mora varčevati z drvi in paziti, da se kaj ne užge. Tako se je Mihec polagoma naučil, in mamica je šla brez skrbi lahko od doma.

Tudi tedaj je Mihec sam kuhal krompir in se hkrati grel ob praske-tajočem ognju. Pa bilo mu je tako tesno pri srcu in tako dolgčas. Skoro bi bil jokal...

Krompir si je skuhal. Potegnil ga je od ognja in ga postavil v peči v kot, da ostane gorak, dokler ne pride mamica. Potem bosta jedla skupaj.

Spravil je drva, kar jih je še ostalo, pod ognjišče, in šel sedet na stolec ob peči. Pa bilo mu je, da bi bil jokal cel dan. Mamice tako dolgo ni bilo s hriba, peč se je jela že hladiti. Lačen je bil bolj in bolj, a da bi bil jedel sam brez mamice, tega mu ni dalo srce. In tako je čakal lačen eno uro, dve, pa mamice le ni bilo...

Naposled ga je lakota vendarle premagala. Vzel je iz lončka štiri krompirje, druge pa pustil za mamico. V žrjavico je zagrebel lonček, da bi ostali krompirji za mamico še gorki, in zopet se je vsedel na stolček ob peči, zopet so mu pripolzele solze v oči. Čakal je in ihtel, milo ihtel...

„Mamica, mamica!“

Ali mamice ni bilo in ni bilo. Saj so vedno prišli tako kmalu, ker so se bali za svojega Mihca, a danes jih tako dolgo ni bilo. Ah, tako dolgo ne!

Kje so neki ostali? Morda so prišli divji roparji z velikimi gorjačami in brušenimi noži za pasom, pa so jih odpeljali daleč v gore, v tiste črne brloge, kamor sonce ne posije leto in dan. Mihec se je tresel ob tej misli.

Morda pa je pritulil gladen volk in jih raztrgal z ostrimi zobmi? Morda se je priplazil medved-kosmatinec iz zimskega brloga ter jih objel s koščnimi tacami, kakor se bere v šolskih knjigah...

„Mamica, mamica!“ je zaihtel Mihec s pretresljivim glasom in potem je jokal še dolgo, dolgo...

Zimski veter je zatulil okrog kočice, in vrata so zaškripala od silnega piša. Mihec se je zdrznil, skočil pokonci, planil v vežo — — — mamice ni bilo!

„Ah, mamica, kje si? Mamica!“ ... In mamice ni bilo...

Zopet je sedel na stolček pri peči in jokal strahu. Prišlo mu je na um, da bi šel mamico iskat, gor na hrib. Ali kaj? Sneg je tako debel, mraz tako silen, kam naj gre? O, ko bi bila pomlad! Potem bi šel iskat mamico, če bi bilo treba, na konec sveta. Ali sedaj ne more in ne more...

Zopet mu je vzplamtela ona velika bol v srcu, in ona neodoljiva želja, da bi šel iskat mamico. In zopet je zaplakal, da je odmevalo po kočici, vmes pa so plaval obupni klici: „Mamica, mamica!“...

Na vasi je odzvonilo poldne... Svečano, skoraj veselo so plaval glasni glasovi od hiše do hiše, od kočice do kočice ter vabili ljudi k pobožni molitvi. Tudi do kočice pod hribom so priplaval, skozi majčkena okenca so prihitali v izbo in doneli svečano, skoraj veselo.

Mihec se je zganil. Vstal je, sklenil drobni ročici k molitvi — pa ni mogel. Bridko je zaihtel zopet in zopet ter klical: „Mamica, mamica!“

Na vasi je odzvonilo poldne, ali mamice ni bilo in ni bilo...

Nekje je pala suha veja na mrzli sneg, ki je zaškripal pod težo. Bilo je čuti kakor človeška stopinja...

Mihec je skočil k oknu, gledal nazaj proti hribu... mamice ni bilo!

Sedel je na tla ob kupu slame, zakril obraz v krpe, ki so ležale ondi, in ihtel...

„Mamica, mamica!“ —

Zunaj je bil žalosten dan, vse je bilo tiho v vasi, le pes je zalajal časih ob oglu hiše, potem pa zopet umolknil. Sive megle so se vlačile po nebu, žalostno in počasi, le tupatam je padla bela snežinka z zelene smrekove veje. Nenavaden mraz je silil skozi vsako špranjo in nezadelano luknjico v hišo.

Tudi Mihcu je postajalo boljbolj mrzlo. Ali on ni čutil trpkega mraza, čutil je le veliko bol v duši. Nehal je ihteti, obrisal si je solze raz lica in je zrl topo, kot v nemem obupu, skozi okno, vun na sneženo pokrajino. Vsak najmanjši nemir ga je stresnil. Skočil je pokonci, poslušal dolgo — pa se zopet vsedel na stolček...

„Mamica, mamica!“ — —

Solnce se je že nagibalo k zatonu. Krasno se je blestel sneg po gorah, ki so bile posejane s tisočnimi biseri, vrhovi visokih gorâ so se videli kot krone na glavah kraljevih...

Mihcu ni bilo več vztrpeti v veliki boli, ki je težila njegovo mlado dušo. Jokati ni mogel več... Obul si je razdrapane škornje, ki mu jih je podaril kmet v vasi, zavil se je v luknjičasto suknjico in je stopil gologlav izpred kočice. Milo je zopet viknil, videč debel sneg pred nogami, pa je stekel po ozki gazi v vas.

Od hiše do hiše je hodil ter povpraševal po mamici, po svoji zlati mamici. Ali nikjer je ni bilo, in nikoder niso vedeli, kje je.

„Prosil bom, za božjo voljo bom prosil ljudi, da grejo iskat mamico. Ah, morda jih je raztrgal volk, morda so jih odvedli divji roparji?...”

Mihec je šel dalje po vasi z objokanimi očmi, bledimi lici in premrzlimi rokami in je prosil, naj grejo iskat mamico. Ljudi v vasi je pričelo skrbeti, kje je stara kočarica, in res so odšli štirje korenjaki v hrib, dasi je pritiskal silen mraz. Mihec je pa odšel domov v polrazpalo leseno kočico pod hribom in je čakal nestrpnost. Ena minuta se mu je zdela kakor dolga ura, ena ura kot cela večnost. Preteklo pa je že več kot večnost... Ali vaščanov z mamico le še ni bilo s hriba in ni bilo.

Mihec se je zavil v mamičino krilo, pa je stopil iz kočice in je gledal proti hribu. Zadnji solnčni prameni so se še utrinjali na sinjem obzorju; kralj neba se je poslavljaj od zemlje, voščil ji „lahko noč“, in je šel spet v svoj kristalni grad za visokimi gorami...

Mihec je zrl nepremično v hrib, ceptal z nogami, ker ga je zeblo v noge, in je čakal nestrpnost...

Med jelkami v hribu zaškriplje sneg, in kmalu se začuje pogovor vaščanov, ki so šli iskat kočarico, Mihčevo mamico. Mihec jim steče nasproti, kar po snegu, ki se mu je pa udiral skoro do pasa.

Kako se je prestrašil! Štirje korenjaki so se prikazali izpod visokih smrek, na ramah so nesli nosilnico, ki so jo naredili iz smrekovih vej, na nosilnici pa je ležala kočarica — njegova mamica.

„Mamica, mamica!“ je viknil Mihec s silnim plačem, da je donelo v gore in se razlegalo daleč naokrog. Kot v omotici je planil k nosačem, da

bi jim iztrgal nosilnico z ram in objel svojo drago mamico, ki je ni videl tako dolgo...

„Tvoja mamica je mrtva“, so mu počasi dopovedali vaščani. „Mrtva?“ je kriknil Mihec, kot bi mu presunili srce. In padel je strt v sneg pred nosače...

„Mamica, moja zlata mamica!“ — —

Takó je bilo in takó je ostalo.

Danes je mamica pod zemljo, in Mihec poseda na stolcu in ob peči, in hodi gledat k oknu in pred peč v kuhinjo, a mamice, njegove edine mamice, ni in ni... In zunaj spet naletava sneg, in veje pokajo v gozdu, in vrane kričé nad vasjo, in burja tuli okrog trhle kočice — a mamice ni in ni.

„Mamica, mamica!“ Pretresljiv jok se glasi iz koče.

In je ne bo, sirotni Mihec, in je ne bo ...

Bog te potolaži, Bog te preskrbi, sirotni Mihec!

Zvonimir.

Plemenito maščevanje.

(Konec.)

Zopet je preteklo nekaj let po tem dogodku.

Papežev poslanik v Beneventu, Joahim Pecci, sedi za svojo pisalno mizo in prebira poročila, katera je ravnokar prejel iz Rima. Pri nekem poročilu hipoma osupne. Bere še enkrat, bere še tretjič. Toda bral je prav. Poročilo pravi, da so ujeli nekega Baldomira C., ki se je zarotil zoper sv. očeta Gregorija XVI. Bil je tudi vodja upornikov. Zaprt je sedaj v ječi, kjer čaka obsodbe in hude kazni.

Ljubeznivi obraz Peccijev se zresni. Globoka žalost in potrlost mu leže na obraz. V bridke misli zatopljen nasloni glavo na roke in se zamisli.

Kakor da je sklenil nekaj važnega, pokima z glavo, vstane in reče svojemu tajniku:

„Važno opravilo zahteva, da takoj odidem v Rim. Nujne posle kar sami rešite. Vrnem se v kratkem.“

Dve uri potem je bil Joahim Pecci na potu v Rim.

Papež Gregor XVI. rad dovoli, da sme ljubljeni Pecci takoj pred njega.

„Kaj želiš, moj sin?“ ga nagovori prijazno. „Kaj te je pripeljalo sem k nam brez naše vednosti?“

„Sveti oče, nujno prošnjo imam. In sicer prošnjo za milost; ne sicer zase, ampak za druge.“

„Ako mogoče, je naše največje veselje, da uslišimo take prošnje in delimo milost. Za koga prosiš?“

„Sveti oče, za Baldomirja C.“

Obraz sv. očeta se stemni. Globoka žalost zresni poteze obraza.

„Ali veš, kaj je storil?“

„Da, zarotil se je zoper vašo svetost.“

„In vendar prosiš zanj?“

„Da. Poznam blago srce vaše svetosti, ki tako rada deli milost nesrečnim.“

„Zakaj pa prosiš zanj? Ali je tvoj prijatelj?“

„Ne, moj sovražnik!“

„Tvoj sovražnik — in ti si vendar prihitel v Rim prosit zanj milosti?“

„Da, sveti oče“

Ginjen odloči sveti oče: „Naj ti bo, kar prosiš.“

Pecci se globoko prikloni papežu. V znak spoštovanja mu hvaležno poljubi nogo in odide.

* * *

Baldomir C., ujet zarotnik zoper papeža Gregorja XVI., je sedel v temni ječi, uklenjen v težke verige na nogah in rokah ter srdito gledal predse, ko so se odprla vrata ječe in je vstopil Joahim Pecci.

„Kaj želiš?“, zarohni hudodelnik. „Si me prišel zasmehovat? Vun! Sicer te zadavim!“

Mirno stopi Joahim Pecci k jetniku.

„Prinašam ti pomiloščenje. Vendar v papeževi deželi ne smeš ostati. Tu ná potrebnega denarja, da takoj zapustiš deželo in v tujini začneš novo življenje.“

„Pomiloščenje mi prinašaš? Tebi se imam zahvaliti za to milost?“ vpraša osupnjen ujetnik napol glasno. Spoznal je namreč svojega rešnika.

Pecci molči. Jetničarju namigne, naj jetnika oprostí verig. Na mizo položi denarnico in hoče molče oditi.

Baldomir, oproščen verig, plane za njim, pade predenj na kolena in glasno ihteč ne more družega izpregovoriti nego:

„Odpusti! Odpusti!“

Joahim Pecci razprostre nad njim roke in ga molče blagoslovi. X.

Barčica plavaj! . . .

Jadra srebrna se v solncu blišče, —
Barčica plava čez širo morjé.

Solncece smeje se, vetrič šumlja,
Barčica ziblje se sredi morja.

Daleč v tujino me žene srce, —
Bog ve, če pridem kdaj srečen iz nje?

Sokolov.

Naglo storjeno — gotovo skaženo.

udo jih je imelo pri Komarjevih. Naj vam povem kar od kraja, da ne bodete uganjevali, kdaj in zakaj.

Tale čas je bilo. In špil jim je manjkalo.

Kdo bi se bil pa tudi nadejal kaj takega? Nihče, za živ svet nihče. Pred božičem tako prijazno, solnčno, in samo zjutraj bolj režno, čez dan pa kar gorko. Novo leto nam je prineslo hud a suh mraz, snega pa le ne in ne. No, zdaj pa naenkrat tako! Tri dni metež in kadež, in snega do vratu! Prava trda zima...

In Komarjeve je zalezla. Morda je še tudi druge.

Dorejen in dopitan je bil Komarjev ščetinar, saj so mu prizanašali že dovolj dolgo. „Tudi ne pritakne se nobene jedi“, je godrnjala že par dni dekla, stara Lenka. Tudi klavec je bil že naprošen.

Vsako leto so imeli pri Komarjevih lepe špile — maklenovke; letos pa so dejali in dejali: „Se bodo še lahko dobile.“ Pa se niso. Zamelo je do streh. In še je padal, še in še.

Že je ceptal v zgodnjem jutranjem svitu pred Komarjevimi vrati klavec, stari Tomaž, ko se je čulo v hiši: „Lej ga, je že tukaj, da je vseeno prišel! — Kaj bo pa za špile? — K maklenu ni hoditi; četrť ure in tolik sneg! Pri sosedih se bo vprašalo.“

In se je res vprašalo:

„Ali je ostalo pri vas kaj špil?”

„Nekaj jih je ostalo, pa so jih menda otroci pokurili.“

„Spet nič“, še naprej:

„Ali bi nam posodili nekaj špil?”

„Jutri zvečer pridi; sami homo klali. Če jih kaj ostane, pa jih dobiš.“

Take in enake je zvedel Tinček Komarjev onega jutra pri sosedih.

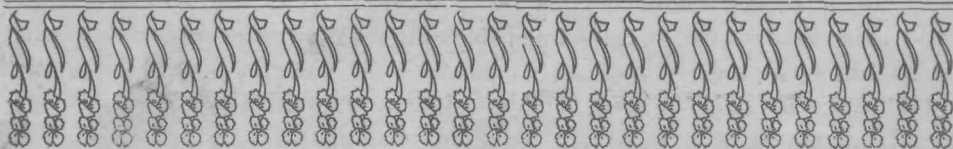
„Nič ni“, je dejal, ko je ceptal v hiši za durmi v sneženih čevljih in otepaval sneg s kučme.

„Ne bo drugače, kaj ne, oče, jih bote pa vi naredili. Kaj to, naj bodo pa letos jelove“, se obrne mladi gospodar do domačega deda.

Ded so malce popravili kučmo, in skoro hudomušen smehljaj jim je zatrepetal okrog suhih usten. Klati, pa špil nič! Časih je bilo pač drugače pri hiši. Kaj se hoče? —

„No, jih pa bom, jih pa bom“, so ponovili dvakrat, ko so šli po veži v kuhinjo. Celo košaro posušenih jelovih polen so izložili iz peči in so jih znesli v svojo sobico.

No, te sobice niso imeli, da bi vedno tičali v nji. Saj so bili večidel pri družini in pri mizi so tudi imeli še vedno tisto častno mesto kot prej, ko so bili gospodar. V sobici so imeli le svoje „stvari“. „Otroci vse razpotaknejo“, so dejali včasih. Tudi nekoliko zadremali so ondi ob nedeljah po nauku. Ob otroškem kriku in viku pa — kakó boš dremal? In

takole nujno delo, kakor danes s temi špilami se na samem tudi bolj uspešno opravi. „Saj pri otrocih ne moreš. V vsako stvar se ti vtakne; vse ti mora videti in vedeti.“

Pa so racali skozi vežo v svoj kot, da bi imeli mir pri delu. „Ej, to bo precej“, reko, pa vzamejo prvo poleno in zarinejo prvič vanje kakor meč dolg in oster nož.

Dobro jim je šlo od rok. Še nekoliko preurno so zastavili. Ni bilo še pet špil narejenih, že so jo zdrsnili z ostrim nožem po prstu, posneli nekaj kože in naposled šinili v meso skoro do kosti.

„Ejsa, tè, tè, tè, tako pa ne pojde!“ pa so stiskali prerezano kožo, boječ se za vsako kapljico svoje stare krvi.

„Saj pravim, star človek ni za nož. Zdaj pa imam za lep čas spaka, pa pozimi, ko se tako nerado celi. Pa kaj to? To naj bi še bilo; toda kdo bo pa naredil špile? Ščetinari že skoro na dvojce, špile pa v polenih. Tè, tè, tè vendar! Da se prej ne preskrbé!“

„Koliko je pa ura?“ se ozrejo na steno. Pa kaj dedova ura, ko je pa za štiri zadaj. Saj več stoji, kakor gre. Ded se malo menijo za sobico in uro navijejo le tedaj, kadar imajo dalj časa opravke v sobici, in še takrat ne zato, da bi jim kazala, temveč zato, da jim dela kratek čas s svojim tik-takanjem.

Kar v hišo so šli in tam povedali sinu in klavcu: z menoj in z mojimi špilami ni nič. Šavsnil sem se v levi kazalec, pa vsa desnica ne more kaj, ako ji ni levica na pomoč.

„Alo, otroci pa vi na špile! Jože, Tone, Tine, urno, urno!“ vikne mladi oče, „ded vam bodo pa kazali, kako morate.“

Res prineso vso dedovo ropotijo v hišo in se lotijo dela, pa le počasi in neokretno se jim je odsedalo. I, kdo bo klavca gledal in poslušal, ako bodo otroci delali špile?

Do poldne se jih je vendar naredilo toliko, da je rekel stari Tomaž: „Za silo bo že!“ Seveda tako gladke in pripravne niso bile kot druga leta, in gotovo bi godrnjanja ne bilo ne konca ne kraja, da ni stari Tomaž videl, kako je ujelo Komarjeve. Tako je pa molčal in molče zmajeval s sivo glavo, češ, saj z godrnjanjem se itak nič ne opravi.

Samó klobas-krvavk je natlačil dosti manj kot druga leta. In to se pozna ob kmetiški mizi. Zato tam ni minilo brez godrnjanja. No ded so še tiste težko razrezali, kar jih je bilo. Kam boš rezal s takim prstom.

Ferdinand Gregorec

Iz dežele bajk in basni.

5. Pravljica o kozi.

Živela sta mož in žena, ki sta imela malo kočo, nekaj polja in pa kozo. Ker sta imela sama na polji dosti dela, sta najela in vzela v hišo mlado deklico, ki naj bi gonila kozo na pašo.

Prvi dan žene deklica kozo na kraj, kjer je videla, da se bo dobro napasla. Ves dan pazi dobro nanjo; ko pa pride večer, jo odpelje domov.

Doma vpraša žena kozo:

„Ali si sita?“

„Ah, kako bom sita!“ reče koza. „Pastirica me je privezala h kolu, sama pa je legla v travo in ves dan spala.“

To tako razjezi gospodinjo, da spodi deklico; drugo jutro pa sama žene kozo past na najrodovitnejši kraj v gori. Ko zvečer prižene domov, vpraša mož kozo: „Ali si sita?“

Koza mu odgovori:

„Ah, kako bom sita! Žena me je privezala h kolu, sama pa zaspala v travi.“ Mož se razljuti in reče:

„Vidim, da brez mene ni nič! Jutri ženem sam past!“

Res pelje drugo jutro mož kozo na pašo na najboljši pašnik v celi okolici. Ko se zmrači, se vrne s kozo domov.

„No, ali si danes sita?“ vpraša žena kozo, ko jo pride v stajo mlest.

Toda zopet se zlaže koza:

„Ah, kako bom sita! Mož se je vlegel, mene pa privezal h kolu!“

Ko gospodar to sliši — stal je pred vrati — plane v stajo in zakriči:

„Čakaj, jaz ti pokažem, kdo je ležal!“

To rekši jo ostriže in zapodi v goro.

Koza do'go hodi po gori, slednjič pa pride do jame, kjer je stanovala lisica s svojimi mladiči.

Brez pomisleka gre v jamo.

Lisica se je ustraši, a koza ji dé:

„Ne boj se! Glej, gola in bolna sem, pusti me, da se odpočijem in ogrejem; ne bo ti žal, bom pazila na tvoje mladiče!“

Lisica se da preprostiti, in koza ostane v lisičnici. Minulo je dokaj časa, a koza ni hotela oditi. Dobro se ji je godilo tam notri, hrane ji je vedno prinašala lisica.

Lisica jo je podila, a zaman.

Žalostna odide lisica v goro in razmišlja, kako bi se rešila sitnega gosta. Spoznala je, da koze sama ne more odpoditi, zato je premišljevala, koga bi najela, da prepodi kozo. Spomni se na strica volka in medveda. Kar zagleda volka.

„Sedaj pa le oprezno!“ si misli lisica. „Volk ne sme spoznati moje namere.“

Žalostna povesi glavo in gre dalje, kakor da ni opazila volka.

„Kam, strinja?“ jo ogovari volk. „Zakaj si danes tako otožna?“

„Ah, ljubi striček, ne vprašuj! Ti ne veš, kaj se godi pri meni!“

Volk je ne razume in jo izprašuje dalje, a lisica noče nič povedati. Volk zato sam odide k lisičnici.

„Kdo je tu!“ zavpije v jamo.

Koza spozna volkov glas in odgovori z izpremenjenim glasom:

„Nimam časa govoriti! Ravno gledam volčje meso; jako je slastno, ker je mastno!“

Volk se ustraši in zbeži.

Lisica se kmalu vrne, pa vidi, da ni volk ničesar opravil. Zopet se vrne v gozd.

Tam sreča medveda. Hlini se mu istotako kakor volku.

Medved se napoti proti jami in zavpije:

„Kdo je notri?“

Koza spozna medvedov glas in reče:

„Nimam časa govoriti; ravno glodam medvedje bedro, jako je slastno, ker je mastno.“

Medved se ustraši in pobegne.

Lisica je menila, da je medved pregnal kozo in se vesela vrne domov. Ali, kako se razžalosti, ko vidi kozo še v jami, kjer se je nastanila, kakor v svoji hiši. Žalostna odide tretjič v goro; obupna tava okrog, ne oziraje se ne na levo ne na desno, da komaj zazre malega raka, ki ji zastavi pot in jo vpraša:

„Strinja, kam tako žalostna?“

Lisica mu skraja niti ne odgovori; šele na mnoga vprašanja mu vse pove.

Raka prevzame radovednost in gre k lisičnici.

„Kdo je notri?“

Koza pa zapazi raka, se zasmee in reče:

„Haha! Rak! Ravno trebam rake, počakaj, da se bom slastila še nad tabo!“

Rak pa, ker je bil majhen, se splazi odzadaj skozi majhno luknjico v jamo. Tam se prepriča, da koza ne trebi rakov, pač pa leži na stelji.

Splazi se h kozi, jo prične ščipati in jo ščiplje tako dolgo, da koza pogine.

Rak se pa napoti, vesel svojega junaštva, dalje. Ko se vrne lisica domov, se razveseli, ko vidi svojo sovražnico mrtvo.

Veselo je živila poslej v lisičnici s svojimi mladiči.

Kar si z lažjó pridobiš, nima obstanka. Prej ali slej ti bo v škodo in sramoto.

V. C. Nelej.

6. Umetnik in opica.

Umetnik-glasbenik je izvabljal iz glasovirja divno-doneče skladbe, zdaj mile kakor pihljanje lahkega vetriča, zdaj zopet burne in pretresujoče kakor viharjev hrum.

Na vrtnem drevesu tik okna je čepela opica in je svôjo pot grajala igranje s prsti, češ da je pretiho. Poišče na dvorišču težko kladivo in spleza na prejšnje mesto. Godrnja dalje in komaj pričakuje, da odide umetnik. Zapodí kladivo v sobo in se zažene še sama za njim. V sobi pograbi kladivo z obema rokama in jame silovito udrihati po tipkah; toda tipka za tipko odleti, strune popokajo, a o ubranih glasovih ni bilo razen hrepečega hrušča niti sledu.

Prevarana je opica srdito treščila kladivo skozi okno in osramočena zbežala na vrt.

Ne presočaj, česar ne umeš!

Zvonimir Maslè.

7. Lisica in podgane.

Dokaj živeža si je bila nabrala za zimo lisica ter ga mirno používala v svoji luknji. To so zavohale izstradane podgane. Prišle so k nji, proseč jo, naj bi jim kaj dala. A lisica se zadere in reče porogljivo: „Nimam časa, pridite jutri!“ — Druzega dné pa odžene podgane z istimi besedami in tako večkrat zaporedoma.

Primeri se pa, da se ujame lisica neko noč v nastavljeno ji zanjko, iz katere si ne more pomagati. Čez nekaj časa pridejo mimo omenjene podgane. Prav pohlevno jih prosi lisica, naj bi ji pregrizle zanjko ter jo rešile smrti. Toda podgane ji zakličejo: „Jutri, jutri!“ V tem pride lovec in lisico ubije.

Kakor se posojiuje, tako se vračuje.

Prired. Jos. Balič.

8 Modri kozel.

„Oj dedek, oj dedek, če ljubiš me kaj,
Povej mi, povej mi kaj lepega zdaj.“ —

„Oj Janko, poredneš, jaz nisem vsevednež —
Kaj meniš, da pravljic znam tristo kopíc?
Pa da ti ustrežem, ti jezik zavežem,
Naj bode, povem ti dogodbo še to:“

„Oj dedek, oj dedek, zahvalim lepo!“ —

Dve kozi na paši sta pasli se naši,
Cvetico na trati zagledata hkrati.

„Ta že ne bo tvoja, ta cvetka bo moja!“
Pohlepno se koza starejša zglaší.

„Ne boš je pojedla, oj starka ti medla —
Pravico do nje imam isto kot ti!“
Hud kreg in nemir zdaj na paši nastane,
Od cvetke se koza nobena ne gane.

Naposled srdito naskočita,
Srdito z rogovi se počita — —
Med tem pa na pašo star kozel prikima,
Začuden se vpraša: Kaj neki je njima?
Pa kmalu pove mu prepír,
Kje boja iskati je vir.
Prav pametno kozel razvezal je vozél —
Kaj meniš ti Janko, kako?“

„Oh, ko bi jaz vedel...? — —

Cvetico je snedel!“ — —
„Tako je, res storil je to!
Kaj hitro prepír zdaj na paši poneha,
A kozel zvijačni se trese od smeha.
Pa predno od njiju se še poslovi,
Pregovor ta znani jima ponovi:
„Kjer se prepírata dva,
Tretji dobiček ima!““

K. Javoršek.

Zaušnica o pravem času.

pokrajinskem mestu je živel trgovec Zavašnik, ki je užival radi svoje pravičnosti in poštenosti spoštovanje vseh so-meščanov.

Poslednje čase ga je večkrat srečaval mlad, snažno oblečen človek, ki ga je vsakokrat prav prijazno pozdravil. Gospod Zavašnik je sicer rad in prijazno odzdravljaj, vendar si je pa mislil, ker mladega moža ni poznal, da ga slednji zamenjava s kako podobno mu osebo.

Nekoč je gospoda Zavašnika povabil prijatelj z dežele na poset. Ko pride ob določeni uri v hišo prijateljevo, ga najde v živahnem pogovoru z onim mladim gospodom, ki ga je vedno tako uljudno pozdravljaj.

Prijatelj je hotel gospoda Zavašnika seznaniti z mladim neznancem, toda gospodek je ugovarjal, češ, da sta z gospodom Zavašnikom že dlje časa znana.

„Jaz mislim, da se vi motite, gospod“, reče gospod Zavašnik. „Res je sicer, da se večkrat srečava in pozdravljava, vendar mislim, da me zamenjavata s kako drugo, meni slično osebo.“

„Nikakor ne!“ odvrne mladi mož. „Nasprotno, jaz vas prav dobro poznam izza mladih nog, samo vi ste me pozabili. Dovolite, da se vsedemo, pa vas domislím, kje in kako sva se spoznala.“

Ko se vsedejo, nadaljuje mladi mož: „Preteklo je že 15 let — jaz sem bil takrat 10 let star — in sem hodil v šolo. Nekega dne, ko grem v šolo, premišlujem, kako dobro bi mi delo, ko bi mogel h kosu kruha, katerega so mi dali mati za zajutrek, prigrizniti še kako jabolko. Domislil sem se, s kako slastjo meljejo moji součenci okusna jabolka, katera prineso s seboj v šolo. V te misli zatopljen pridem na sadni trg.

■ Branjevke so imele razložene polne jerbase raznovrstnega sadja. Počasi stopam ob jerbasih dalje. Kar zapazim, da obrača neka branjevka svojim jerbasom hrbet, in da je zatopljena v važen pogovor s svojo sosedo. Jerbasi so bili polni. Lepa, rdeča jabolka so se mi tako prijazno smehljajala, kakor bi hotela reči: ali ti nismo všeč, zakaj nas ne pokusiš? Hipoma mi šine misel v glavo, kaj pa, ko bi segnil — ? Nihče ne vidi. Branjevka niti opazila ne bo. Škode ji s tem ne naredim velike, saj jih ima itak veliko. V tem hipu stegnem roko in primem za lepo, debelo jabolko. Previdno hočem škriti svoj plen — v tem trenutku pa dobim tako krepko zaušnico, da preplašen izpustim jabolko. „Dečko!“ zakliče nato neki glas, „kako se glasi sedma božja zapoved? Upam, da si to prvíkrat storil, in iztegnil roko po ptujem blagu. Glej, da bo tudi zadnjíkrat!“ Bilo me je sram, da si nisem upal dvigniti oči.

A resni obraz onega moža, ki mi je dal zaušnico, mi ne izgine nikdar izpred oči. Pravtako pa mi done še danes po ušesih tiste besede: „Glej, da je to zadnjikrat!“ — Skraja sem bil kaj razmišljen v šoli. Vedno in vedno so mi donele po ušesih besede onega moža. Srce se mi je krčilo in najrajši bi bil jokal. Trdno sem sklenil: „Da, bilo je prvič in zadnjič!“ Pa tudi pozneje, če so me gospod učitelj vprašali: „Kako se glasi sedma božja zapoved?“ sem se spominjal s težkim srcem onega jutra. Ko sem zapustil šolo, so me dali oče v mesto, kjer sem bil sprejet kot trgovski vajenec. Ko sem se trgovine dodobrega priučil, sem šel v Ameriko. Znano vam je, da imajo nekateri trgovci navado, da delajo, karnajvečje dobičke, četudi je blago slabo. Tudi jaz sem imel le prečestokrat mnogo sličnih izkušnjav. Toda vsakokrat, kadar so se me polastile enake misli, mi je bilo, kakor bi bil začutil krepko zaušnico in čul besede: „Glej, da je tudi zadnjikrat!“ In to me je obvarovalo vseh sleparij. Sedaj sem že 15 mesecev v domovini. Lahko pa rečem, da nisem prišel prazen domov. V tujini sem si nabral premoženja, pa upam, da niti novčica ni nepoštenega v njem. To se imam pa zahvaliti edino le onemu možu!“

Tu preneha za nekaj trenutkov mladi mož; povest svojega življenja ga je ganila. Potem pa seže gospodu Zavašniku v roko in pravi: „Dovolite, da to roko s hvaležnostjo stisnem, to roko, katera mi je skazala toliko dobroto in priložila pravočasno krepko zaušnico.“ — —

Gospod Zavašnik se je zavzel, pa dostavil:

„In dovolite, da objamem s spoštovanjem takega moža, ki je za dobljeno strahovanje tako iz srca hvaležen, in je zvesto izpolnjeval v mladosti storjeno obljubo.“ —

Z i m a.

Oj ta zima, mrzla zima
Kápico sneženo ima,
Da pod njo sladko zaspi
Zemlja mrzle zimske dni.

A nad zemljo veter piše,
Mráz na okna cvete riše,
Kot bi hotel v gorki hram
Zimskih cvetk prínesti nam.

A premrzle so cvetice
In pregorko naše lice,
Pojdi zima in tvoj cvet,
S tabo snežec, mráz in led!

Taras Vaziljev.

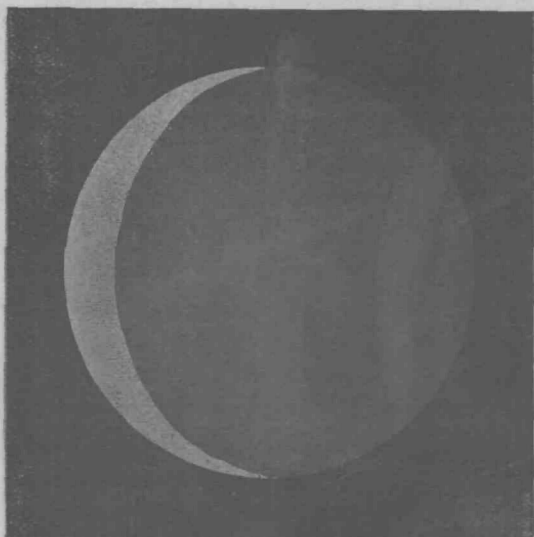

Listje in cvetje.

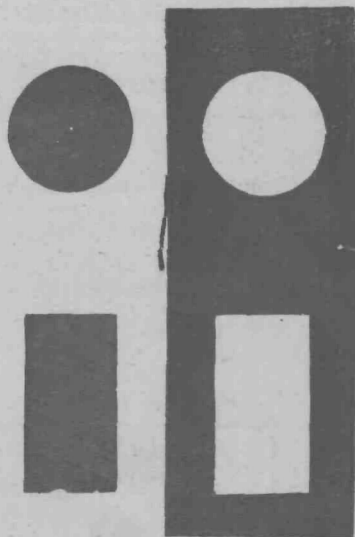
Koristna zabava.

(I. Optična prevara.*)

Posebno znatna prevara našega vida nastane tedaj, ako so bela telesa na črni podlagi ali pa obratno. Bela se vidijo večja nego črna iste velikosti. Bela krogla na črni podlagi (št. 6.) se vidi večja nego črna krogla iste velikosti na belem popirju. Isto opazujemo, ako postavimo mesto krogle kako drugačno sliko, n. pr. čveterokotnik. Beli čveterokotnik na črnem ozadju, ki je popolnoma enak črnemu na belem polju, se vidi večji nego črni.

Štev. 5.

Štev. 6.

V naravi se to opazuje na luni, kadar je prvi ali zadnji krajec. Ako primerjamo razsvetljeni krajec in ostali temni del meseca, se nam zdi krajec večji, t. j. zdi se nam, kakor da pripada krajec krogu, ki ima večji polumer nego polumeri mesečeve krogle (št. 5).

*) V zadnjem listu nista bili črti št. 3, dobro odtisnjeni; čitatelj naj ju ob koncih s črnilom podaljša tako, da se vsaka dotakne kota končnih črtic. Lahko se prepriča, da sta obe enako dolgi, a se vendar zdi, da je ena daljša.

Iz zaklada naših pogovorov.

55. Kdor se je dal vpreči, ta mora vleči.

Človek si je zgodaj znal ukrotiti živali, da mesto njega opravljajo razna težavna opravila. Kar bi moral sam nositi ali voziti, mu nosi in vozi domača živalina. In da bi mu bila živalina poslušna, jo je začel spretno vklepati, naprezati, brzdati. Tako jo k pokorščini deloma privadi, deloma prisili. Polagoma se ljuba živalica tako privadi jarna, uzde, vojke, da se kar ne čuti povoljno brez uprege.

Pregovor obrača to na človeške razmere in nam podaja lepih nauk v trojnem pomenu.

Ako gledamo na razmerje med voznikom in vozečo živalo, bomo najprej opazili, da žival hlapčuje, voznik gospodari. Pregovor pomiluje one nesrečne ljudi, ki si niso znali ohraniti zlate svobode, ali pa se vsled lenobe in zanikarnosti niso povzpeli do boljšega stanja ter morajo vedno sužnjevati in hlapčevati, češ: naj le vlečejo, zakaj pa so se dali vpreči!

Upoštevati moramo nadalje, da pregevor le primerja. Vprežena žival je primorana voziti in vleči; človek si pa prostovoljno naklada svoje breme, si lahko po modrem predarku vozi svoj stan, — sam se je dal vpreči. Torej je drugi pomen našega pregovora: da naj se vsak človek, v kateremkoli stanu je, uda v voljo božjo in potrpežljivo izvršuje svoje stanovske dolžnosti, naj bi bile še tako težke, saj jih je sam prostovoljno prevzel.

Posebej naj se nikar ne pritožujejo radi preobilnih opravil oni, ki so si še kaj več naložili, nego zahteva njih stan: Naj vleče, kdor se je dal vpreči!

Ne smemo pa pozabiti, da se večkrat zelo loči voznik od voznje. Ni vedno tako prozaična, kot se opazuje po gozdnih potih in po polju, marveč je čestokrat jako poetična. Le mislite na izvrstne čile konjiče. Kako so iskri! Kako so veseli že tedaj, ko jih napreza spretni kočijaž! Kako radostno in fino poskočijo, kako rahlo in lahkotno potegnejo kočijo in tako kot sapica hité ž njo po gladki cesti v prikupno ubranem teku! Ljudje ob cesti kar postajajo, gledajo in strmé.

Glejte, to je pa krasna slika izvrstnega človeka, ki z veseljem in navdušenjem izvršuje posle onega stanu, ki si ga je prostovoljno izbral — se dal vpreči, kakor je spoznal, da je po volji božji.

Kajne, kar nehoté se ob tem spominjamo tudi vrlega kristjana, ki natanko izpolnjuje svoje verske dolžnosti in radostno nosi jarem Jezusov ter spozna in čuti pomen besedi svojega Gospoda: „Moj jarem je sladak!“

Končno nas bodri tudi pregovor, da bodimo stalni; ako smo se dali vpreči, vlecimo dalje in dalje, dokler ne dosežemo svojega namena. A napak bi bilo, ko bi si ga tudi hudobneži izkoriščali zase, češ: kdor se je dal z nami vpreči, naj tudi vleče in vozi z nami — po cesti hudobije.

Rešitev naloge.

A	m	e	r	i	k	a
j	a	n	i	č	a	r
g	r	a	n	a	t	a
H	r	v	a	š	k	o
g	l	a	v	a	n	a
s	a	m	o	t	a	r
a	b	e	c	e	d	a

Prav so rešili: Hočevar Milan, prvošolec v Celju; Ostrc Marijana, Zartl Lojzika, učenci V. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju;

Cimerman Filomana, Welt Mar., Zemljč Mar., učenke V. razreda Franc-Jozefove dekl. šole v Ljutom.; II. razr. mešč. š. pri čč. uršul. v Ljublj.

Za zbirko lepih misli.

Nehvaležnost je plačilo sveta. Ta splošni pregovor se posebno uresničuje v tem slučaju, da kar hipoma pozabimo vse brezštevilne dobrote svojih dobrotnikov, ako so se nam le enkrat kaj zamerili, in morda še celo brez lastne krivde. Tako mišljenje in vedenje je neplemenito in kar krivično. Sploh je jako napačno, da tako radi in natančno preštevamo in merimo neprijetne reči, dobroto in srečo pa tako hitro odtehamo in odmerimo, kot da bi ne bilo vredno, da se upošteva v račune našega življenja.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.